

şinto

Şinto'nun yolu doğanın
kalbine gider

Doğayla bütünleşmiş bir yaşam felsefesi

DESTEK YAYINLARI: 1501
FELSEFE: 61

ŞİNTO'NUN YOLU DOĞANIN KALBİNE GİDER

Yayına Hazırlayan: Aslı Perker

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevini yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalhoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Felsefe Serisi Yayın Koordinatörü: Özlem Küskü
Editör: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Eylül 2021
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-625-441-410-7

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

şinto

şinto'nun yolu doğanın kalbine gider

Doğayla bütünüleşmiş bir yaşam felsefesi

Yayıma Hazırlayan: Aslı Perker

Giriş

Antroposen diyorlar bu çağa. İnsan çağı. Neden biliyor musunuz? Her şeyin bizim için olduğunu ve her şeyin bizden ötürü olduğunu düşündüğümüz için. Atalarımız gibi değiliz. Bu dünyaya neredeyse atılmış, ayakta kalmaya çalışan varlıklardı onlar. Başlarına gelenle mücadele etmişlerdi. Sayısız yırtıcı hayvan, ateş yok, çığ et, günde dokuz saat yiyecek bulmak için uğraşıyorlar, sonra da yediklerini sindirebilmek için saatlerini harcıyorlar. Bizler gibi değillerdi. Faaliyetleri yeryüzündeki yaşamı yeniden biçimlendirmiyordu.

Bu söylediklerimin bazılarını Martin Wolf'tan öğrendim. Dünyanın en önemli ekonomi gazetelerinden *Financial Times*'ın baş ekonomi yorumcusu. Bütün dünya piyasalarını avucunun içi gibi bilen bu adam ne diyor? "Tövbe et çünkü sonumuz yakın." Bu neslin dünyanın son şansı olduğunu söylüyor. Yani şu an yerküre üzerinde yaşayan herkesi kastediyor. Çocuğundan, büyüğüne.

Arsız olduğumuzu inkâr edebilir miyiz? Ben edemem. Güya doğayı seviyorum, çocukluğumdan beri yemin ederim tek bir kâğıt parçasını bile yere atmadım. Yeri geldi saatlerce cebimde pis bir şey taşıdım, ama onu şuracığa bırakıvermedim. Ancak buna rağmen arsızım da. Evim kışları sıcak, yazları serin olsun isterim. Ne kadar doğal kaynak harcanır düşünmem, çünkü önemli olan benim. Klimalar harıl harıl çalışırken içim huzursuzlanır ama kendim dayanamam basarım düğmesine. Her gün dünyayı biraz daha ısıttığımızı bile bile. Böyle her anı çelişkiyle geçen bir ben değilim, bunu biliyorum.

Belki de bu çelişkilerim, iç huzursuzluklarım yüzündendi, Şinto ile ilk kez 2009 yılında karşılaştım. *Sufle* adlı romanımı yazıyordum ve oradaki yan karakterlerden biri Japon'du. Aslında önemsiz bir karakterdi, sanırım sadece üç beş cümlelik yeri vardı, fakat bana yepyeni bir dünyanın kapısını açtı.

Bizler doğanın bir parçasıyken ne zaman bunu unutup onun efendisiymişiz gibi davranmaya başladık? Yerkürenin yüzde yetmişi suyla kaplı. Vücudumuz gibi. Tek bir şey yok ki doğadan gelmesin ve bizim yaşamamıza sebep olmasın. Gün gelse haplarla beslensek bile onun da hammaddesi dünya olacak, bunu anlıyor muyuz? Belli bir konforda yaşıyoruz ya hani... Kış günlerinde ısınıyoruz ya, ama doğalgazla, ama kömürle, ama odunla, bunların hiçbirini biz yapmadık. Daha hiçbirimiz burada yokken onlar çoktan vardılar.

Denizler var ya, okyanuslar... Yağdırdıkları yağmurlarla ekinimizi bile aslında onlar sağlıyorlar, bırak verdiği besini. Yörüklerin söylediği gibi keçiler dua etmese ot bitmez, ot dua etmese yağmur düşmez. Böyle görünmez bir zincirin halkasıyız.

Evlerimizde oturuyoruz. Küçük, büyük, betonarme, kerpiç, ahşap ya da en pahalısından en lüksünden, işte bunların hepsini de bize o verdi. Başından beri bizi korudu kolladı. Başımızın üzerine dam, midemize yemek koydu. İçmesek öleceğimiz suyumuzu sağladı. Şüphesiz bunları bir fark eden ben değilim, şüphesiz sizler de verilen her şeye şükrediyorsunuz. Ama doğaya her an saygı duyulması, onun için her gün ritüeller yapılması, ona dua edilmesi bu şükredişin başka bir boyutu.

Şinto bunu yapıyor. Milattan önceden beri. Japonların milli dini, Japonya'nın yerel dini. Hatta bir dönem devlet dini. Ama aslında bu dinden ziyade bir felsefe. Yaşam şekli. En büyük depremlere karşı yıkılmıyorlarsa bunun sebebi doğaya rağmen değil doğayla birlikte yaşamaları. En büyük savaşlardan, tahribatlardan bir ulus olarak çıkabiliyor ve yükselebiliyorlarsa bunun sebebi kendilerini üzerlerinde yaşadıkları toprakla anlamlandırmaları, Japonya bir kara parçası olarak dünyada var olurken ilk Japonların da onunla birlikte var olduklarına inanmaları ve bu yüzden o kara parçasına saygıda kusur etmemeleri gerektiğini düşünmeleri. Bütün güçlerini topraklarından almaları. Anayasalarında bile kendilerini bir ulus olarak diğerlerinden büyük,

daha önemli görmelerinin kabul edilemez olduğunu söylerlerken yine onların bir kara parçasının sahibi değil, toprağın onların sahibi olduğu düşüncesine dayanıyorlar.

Her insanın içinde bir doğa sevgisi olduğuna derinden inanıyorum. Bir kişinin bile yanında doğduğu suya, köyünden geçen deresine, bahçesinde biten çitlembik ağacına, camına konan kuşa zarar vermek isteyeceğine inanmıyorum. Belki biraz hızlı yaşıyor ve yeteri kadar durup bakmıyoruz, yeteri kadar kıymetini bilmiyoruz. Ancak dünyayı kurtaracak son nesil bizsek, belki artık bunu biraz daha iyi öğrenmemiz, içselleştirmemiz, yer-küremize saygıda kusur etmemenin yollarını anlamamız gerekecek.

Bu kitabı büyük bir heyecan ve umutla, doğanın felsefesini size, evinize getirsin diye hazırladım. Bir portakalın bile güzel bir enerjisi olduğunu ve size bereket, mutluluk getireceğini hatırlatsın diye yıllara dayanan araştırmalarımı paylaştım. Unutmayın, doğa sadece yeşillikler, gürül gürül akan sular, her bir yaprağı özenle açan çiçekler, dallara düşen çiy taneleri değil, doğa biziz. Yatın bir yeşillik parçasının üzerine. Avuçlarınızı değdirin. Saçlarınız dağılsın etrafa, bırakın bir karınca tırmansın bacağına, yanağına değen yeli hissedin. Bakın bakalım siz ve o birbirinizden ayrı mısınız?

Bir de *Flamingolar Pembedir* kitabımdan şu satırları paylaşayım sizlerle:

“Flamingolar karidesle beslenir, bu yüzden pembe-
dirlir. Öyle bir dünyada yaşıyoruz ki bir kuş denizdeki
bir canlıyı yiyor ve pembeye boyanıyor. Öyle bir dün-
yada yaşıyoruz ki bir canlı öldükten sonra bir kuşun
kanadında yaşıyor.”

Kendinize iyi davranmanız dileğiyle.

Aslı Perker

*“Bir ağacın
üzerindeki
her bir yaprak,
yerdeki
her bir çimen
tanesi bile yüce
bir yaratıcının
bize kendini
göstermesidir.”*

Tanrı var mı diye merak ediyorsan doğaya bak

Günümüzde Japonya'da nüfusun yüzde yetmiş Şinto'ya inanıyor Yani en basit tanımıyla doğaya. Sabahın erken saatinde bir Japon gencini yüzünü güneşe dönmüş, öylece ayakta dururken ya da otururken doğanın tek bir parçasına ya da bütününe dua ederken bulmak mümkün. Bunun için özel bir yere ihtiyacı yok, özel bir ana ihtiyacı yok, ona rehberlik yapacak birine ihtiyacı yok ve en önemlisi de bu işe ayrılmış belirli bir süre yok.

O genç kalktı, ellerini, yüzünü, ağzını yıkadı ve doğa tanrılarının önüne temiz olarak ve en samimi hisleriyle çıktı. Belki o gün rüzgâr kamisine dua edecek. Kami tanrılardan sadece biri. Aslında tanrı demiyor

onlar, doğanın parçalarından biri olduğunu düşünüyorlar ama her şeyi bir dinle, bir isimle örtüşürmek gerektiğine inanmış olan Batılılar kamileri ancak tanrı diye tanımladıklarında anlamlandırıyorlar. Bir taş parçasını eline alıp ona dua etmeye Şintoistler kadar kimse akıl sır erdiremiyor belki de. Neyse o genç, o gün rüzgâr kamisine dua edecek. Bol rüzgâr olsun diye mi? Hayır. Sörfçü değilse neden böyle bir şey istesin ki? Mühim olan hangi kami olduğu değil çünkü, mesele doğayla sürekli bire bir yakın ilişki içinde olmak. Gözlerini kapa, rüzgârı içinde hisset. Varlığı için şükret. Peki neden? Çünkü dünyada polenlerin, tohumların bir yerden diğerine taşınmasına, bitki örtüsünün çeşitlenmesine yardımcı oluyor. Sadece o mu? Bazı kara parçalarını, yani yerleşim merkezlerini rüzgârlar oluşturmadı mı? En sevdiğin koy var ya, suyu en mavi olan, belki de ona sebep rüzgârlardı. Elbette her bir Japon bunları aklında tutarak başlamıyor güne ve bu yüzden dua etmiyor. Bu artık bir alışkanlık, günlük yaşamın bir parçası.

Ya da bu genç adam evinden çıkacak ve ülke genelindeki binlerce mabetten birine gidecek. Evine en yakın olana. Şinto'ya inanan Japonlar her gün düzenli olarak duş alıyor ve bedenlerini sürekli temiz tutuyorlar, ama yine de mabede girmeden önce önündeki suda ellerini ve ağzını yıkayacak. Bu temizliğin sebebi suyun arındırıcı özelliği. Şinto bir metaforlar dünyası, buna hazır olun. Bedenin arınması ruhun arınması demek.

Nasıl ki yıkanınca ölü deri hücrelerinden kurtuluyoruz, gözeneklerimiz açılıyor, bakterilerden arınıyoruz, ruhumuz da yıkandığımızda orada birikmiş olacak her bir kötü histen kurtuluyor.

Mabedin girişinde büyük yemeklik pirinç çubuklarından oluşmuş bir kordon asılı olacak. Bu kordon mabedi kötülüklerden koruyor ve oraya bereket getiriyor. İçeriye giren bu kordona bağlı bir ipi çekecek ve bir zil çalacak. Böylelikle dua edilecek doğa parçasının ruhu ya da kami çağrılıyor olacak. Aslında Şinto'da en başta mabetler yoktu. Onlar kutsal buldukları bir taşın, kayanın, suyun ya da ağacın yanında dua ediyorlardı. Mabetler yapılmaya başlandığında da bu doğallık bozulmayarak bulunduğu yerin özelliğine göre inşa edildiler. Devasa, her yerden bakıldığında görülecek ihtişamlı yapılardan bahsetmiyoruz. Hayır, bazısı minicik kulübeler. Çatıları sazdan. Daha çok bir ağaç evi andırıyorlar. Son derece mütevazılar ve genellikle yeşilliklerin içinde bulunuyorlar. Uzaktan görünemeyebilirler.

Haftanın her günü yirmi dört saat açık mabedin bir koruyucusu bulunuyor. Orayı hep temiz ve duaya hazır bulunduruyor. Genellikle erkek ancak genç bir kızı varsa o da onun yardımcısı oluyor ve mabedin bakımından ikisi sorumlu oluyorlar.

İçeri giren duasını kimseyle paylaşmak zorunda değil. Ne söylediği de önemli değil. Önemli olan kamiyle evinde düzenlediği bir partideki misafirle konuşur gibi

kibar, saygılı konuşması. Bir rahip ya da imam gibi aracı yok. Ona vaaz verilmiyor, Şinto'nun kaideleri anlatılmıyor ya da ahlaki tavsiyelerde bulunulmuyor. Her Şintoist bunu biliyor çünkü aslında bilmesi gereken tek şey var, o da doğaya saygılı olmak ve saf duygular taşımak.

*“Bu dünyanın
işlerini bırakın
ve bana saf
bir beden ve saf
bir kalple gelin.”*

Doğaya gidemiyorsan gözlerini kapa ve onu kendine getir

Bu tanrının değil doğanın çağrısı. Zaten Şinto'nun bir kutsal kitabı yok. Sadece Japon milletinin tarihine dair anlatılan efsaneler var ve bunlardan yola çıkarak oluşturulan doğaya dönük bir yaşam tarzı. Mabedin içine giren kişi ellerini iki kez birbirine vuruyor. Eğer dua etmeye geldiği kami uyumuşsa orada olduğunu fark etsin diye. Kami cennetten gelmiyor, çünkü cennet diye bir yer yok. Cennet bu dünya, cennet yerküre. Kami ufuk çizgisinin arkasından geliyor. Duayı eden kişi başını eğiyor ve sessizce duası bitene kadar öyle kalıyor. Kutsal kitap olmadığı için belirgin bir dua da yok. Kişi ne isterse onu söylüyor. Ancak para için dua etmek ayıp. Bencillik addediliyor. Bereket için edilebilir, işinde başarılı olmak için edilebilir, sınavı geçmek için edilebilir. Duasını bitiren gidebiliyor ya da ahşap kutuların içinde bulunan kâğıtlardan birini alıp üzerine dileğini yazıyor ve sonra da mabedin etrafında bulunan ağaçlardan birine asıyor.

Anlayacağınız bizim hidrellezde yaptığımızın ve aslında bin yıllar öncesine dayanan Şaman inancının benzerini onlar hâlâ, her gün yapıyorlar. İnsan düşünmeden edemiyor, büyük dinler doğaya dua etmeyi, taşla toprağa tapmayı günah gibi gördüklerinden acaba doğa ile olan bağımızı da zayıflatmış olabilirler mi? Öyle ya din adına bir binanın etrafını birbirini ezme pahasına tavaf edenler gayet normal karşılanırken ağaçlara sarılanlara deli deniyor.

Şinto'da duasını eden, dileğini dileyen günlük yaşantısına devam ediyor. Ama bu demek değil ki o gün bir daha dua etmeyecek. Zira bir Şintoist'in dua etmek için bir yere gitmesine gerek de yok. İşin doğrusu Şinto'nun bize söylediği şey doğaya gitmeye uğraşmak yerine içimizdeki doğayı her an yaşamak ve kendimizi onunla çevrelemek.

Evinizdesiniz ya da işyerinde, içinizden bir gülün yaprağı, bir kelebeğin kanadı için dua etmek geldi, ama etrafınızda tek bir yeşil yok, plazalar arasına sıkışmışsınız, egzoz gazları her tarafı sarmış. Şinto kendi zihninde kendi bahçeni yaratabileceğini söylüyor. Yere otur, bağdaş kur, gözlerini kapa ve kendini bir ormanın içinde hayal et. Doğayı zihnine getir ve hisset. Bu sebepten Japon evlerinde yeşile ve çiçeğe büyük yer ayrılıyor. Doğanın bir parçasını evine getirmenin insana kendini iyi hissettireceği düşünülüyor. Ayrıca değil mi ki doğanın içinde her an bir hayat dersi var, saksının içindeki bitkiye bakarak da bunu hatırlayabilirsiniz.